

Original Research

Sociological Study of the Mediating Role of Cultural Capital in the Relationship between Economic Capital and Domestic Violence against Women

Mousa Saadati¹
Fatemeh Pourali manjili²

Abstract

The present research was conducted with the aim of investigating the relationship between cultural capital and economic capital with domestic violence against women. The research method used in this study is a survey, and the statistical population under study included all married women of Qazvin city which 380 were selected using Cochran's formula and stratified random sampling as a sample. Research statistics were selected. The tool for collecting information is also a questionnaire. In order to estimate the reliability of the measuring instrument, content validity type was used and the reliability of the questionnaire was also estimated using Cronbach's alpha technique. Also, SPSS and Smart-PLS software were used for data analysis. The results of the research showed that the average amount of domestic violence against women is 61.24, and the highest amount of violence against women is psychological violence with an average of 35.29. Linear and negative correlation between cultural capital and economic capital with all four variable dimensions of domestic violence against women with a significant level of 0.1 and with 99% confidence, The type of linear relationship mentioned was also negative and inverse. The results of the regression analysis also showed that the independent variables of the research predicted 34% of the changes in the variable of domestic violence against women. Also, according to the results of

1. Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran. m.saadati@soc.ikiu.ac.ir
(Corresponding Author)

2. Master's Student in Social Sciences Research, Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, Kharazmi University, Karaj, Iran. fatmapourali@gmail.com

Submit Date: 2022/13/12

Accept Date: 2023/23/04

structural equation modeling, the variables present in the path model have been able to explain 42.5% of the changes in the dependent variable.

Keywords

Domestic Violence, Cultural Capital, Economic Capital, Married Women

Introduction

Women are the material and spiritual assets of society, and their health plays a crucial role in guaranteeing the survival, durability, and dynamics of both the family and society. As the primary contributors to the future generation, women's physical and mental well-being is essential for societal growth and development. This health requires a minimum sense of security, peace, intimacy, compromise, mutual trust, and the absence of violence within the family. However, in contemporary societies, especially in traditional and transitional ones, domestic violence against women has become a significant social issue. This form of violence has destructive consequences for families and societies, weakening the foundations of the family unit, a stable source for nurturing the next generation. Moreover, it creates a void in the active participation of half the society's members in social activities.

In this context, the present research aims to estimate the prevalence of domestic violence against married women in Qazvin city. Additionally, it explores the relationship between cultural and economic capital variables and the occurrence of domestic violence against women in the statistical population.

Methodology

The research employed a survey method, and the statistical population comprised all married women in Qazvin city, totaling 355,448. A sample of 380 participants was selected using Cochran's formula and stratified random sampling. A questionnaire served as the data collection tool. Face validity and content validity types were used to estimate the reliability of the questionnaire through Cronbach's alpha technique. Data analysis utilized SPSS and Smart-PLS software.

Findings

The research findings revealed a linear and negative correlation between cultural and economic capital and all four dimensions of domestic violence against women (psychological, physical, sexual, and economic). This correlation was significant at the 0.1 level with 99% confidence. Regression analysis demonstrated that the independent variables predicted 34% of the changes in the variable of domestic violence against women. Structural

equation modeling indicated that the variables in the path model explained 42.5% of the changes in the dependent variable.

Result

Domestic violence against women poses a longstanding problem for societies, jeopardizing the health and safety of women. Given the continuation of the repercussions of this violence in society and its intergenerational transmission, addressing this issue is of paramount importance. Scholars have proposed various factors contributing to domestic violence, with cultural and economic capital emerging as crucial determinants. This research investigates the relationship between these capitals and domestic violence against women. Results from correlation tests, regression analysis, and structural equation modeling emphasize a negative and significant relationship between cultural and economic capital and domestic violence against women. Building on previous theories, it is suggested that individuals and families focus on enhancing cultural capital, such as education, reading habits, cultural participation, and the preservation of religious values, as a step towards preventing and reducing domestic violence.

References

- Afshani, S. A. & Pourrahimiyan, E. (2017). Modeling the structural equations of the effect of cultural capital on domestic violence against women. *Journal of Counseling Research*, 16(63), 29-49. (In Persian)
- Ahmadi, S., Hamidpour, K., Sedaghat, H. & Fatemeh, K. (2021). Violence against women: The rule of patriarchal ideology and the hegemony of male domination (case study: Women of Bushehr city). *Woman in Development and Politics*, 19(4), 545-572. (In Persian)
- Baingani, B. & Kazemi, A. (2010). Investigating the theoretical foundations of the concept of cultural capital. *Cultural Studies Quarterly*, (21), 8-21. (In Persian)
- Basandeh, N., Hajitabarfirozjani, H. & Foroughiniya, H. (2021). Mechanisms to deal with the economic aspects of domestic violence against women. *Economic Jurisprudence Studies*, 3(4), 207-225. (In Persian)
- Beghrzaye, P. (2019). Sociological study of the causes and contexts of domestic violence against women with emphasis on social capital (case study: Married women of Ilam city). *Scientific Journal The Women and Families Cultural-Educational*, 14(49), 147-176. (In Persian)
- Bengesai, A. V. & Khan, H. T. A. (2020). Female autonomy and intimate partner violence: Findings from the Zimbabwe demographic and health survey, 2015. *Journal of Culture, Health & Sexuality*, 23(7), 927-944.
- Danesh, P., Sharbatian, M. H. & Tavafi, P. (2016). Sociological analysis of domestic violence against women and its relationship with the feeling of

- security at home (case study: Women aged 18-54 in the city of Miane). *Strategic Research on Social Problems in Iran*, 6(16), 47-72. (In Persian)
- Diop Sidibe, N., Campbell, C. J. & Becker, S. (2006). Domestic violence against women in Egypt-wife beating and health outcomes. *Social Science & Medicine*, 62(5), 1260-1277.
- Fisher, C., Hunt, L., Adamsam, R. & Thurston W. E. (2007). Health a difficult beast: The interrelationships between domestic violence, women's health and the health sector: An Australian case study. *Social Science & Medicine*, 65(8), 1742-1750.
- Grenfell, M. (2014). *Pierre Bourdieu: Key Concepts*. Translated by Mohammad Mehdi Labibi, Tehran: Afkar Publications. (In Persian)
- Jahanijanaqard, M. (2020). Domestic violence against women in Iran. *Journal of Civil & Legal Sciences*, 14(15), 897-909. (In Persian)
- Kanani, M. A., Azizkhani, E. & Kalantari, H. (2014). Types of capital (economic, social and cultural) and the relationship with domestic violence against women. *Iranian Journal of Social Studies*, 10(39), 88-103. (In Persian)
- Kouhestani, S. & Alikhani, M. (2021). Corona pandemic and violence against women (case study: Among the women of Rasht city). *Iranian Journal of Social Studies*, 15(3), 3-25. (In Persian)
- Maleki, A. & Nejangsabzeh, P. (2010). The relationship between family social capital components and domestic violence against women in Khorramabad city. *Journal of Social Problems of Iran*, 1(2), 31-54. (In Persian)
- Manirul Islam, M. D., Jahan, N. & Delwar Hossain, M. D. (2018). Violence against women and mental disorder: A qualitative study in Bangladesh. *Tropical Medicine and Health*, 46(5), 2-12.
- Moazzemi, S. (2004). Supporting women against domestic violence. *Social Welfare Quarterly*, 3(13), 224-251. (In Persian)
- Moazzemi, Sh. (2004). Wife killing. *A collection of articles on Iran's social harms*. Tehran: Agah Publication. (In Persian)
- Mohammadi, J., Vedadhir, A. & Mohammadi, F. (2012). Relationship between cultural capital and lifestyle: survey among middle class citizens of Sanandaj city, Kurdistan. *Iranian Journal of Sociology*, 13(4), 1-23. (In Persian)
- Monfarednejad, N. & Monadi, M. (2020). The relationship between psychological and cultural capitals and domestic violence in married women (case study: Farhangian Behbahan). *The Journal of Woman and Family Studies*, 8(1), 189-213. (In Persian)
- Navabakhsh, N. & Khaghanifard, M. (2015). Sociological study of violence against married women from Iran and Armenia. *Quarterly Journal of Women's Studies Sociological and Psychological*, 13(4), 61-94.

- Niazi, M., Hadi, A., Nejadi, A. & Sakhai, A. (2017). Meta-analysis of factors affecting violence against women. *Women's Studies*, 8(4), 83-104. (In Persian)
- Pourrahimiyan, E. (2014). *Investigating the relationship between cultural capital and domestic violence against married women in Mehriz city*, Master's thesis in sociology, Yazd University, Faculty of Social Sciences, Department of Sociology. (In Persian)
- Rahimi, M. (2008). *The role of demographic and personality factors in domestic violence against women in Kurdistan province*. Master's thesis, Tabriz University, Faculty of Educational Sciences and Psychology.
- Ritzer, G. (2005). *Contemporary Sociological Theory*. Translated by Mohsen Solasi, Tehran: Scientific Publications. (In Persian)
- Rouhani, H. (2009). Introduction to the theory of cultural capital. *The scientific Journal of Strategy*, 18(53), 7-35. (In Persian)
- Sadegi, R., Vijeh, M. & Zanjari, N. (2019). Factors related to domestic violence against women in Tehran. *Research Journal on Social Work*, 4(14), 33-66. (In Persian)
- Sarichlou, M. E., Ghafelehbashi, S. H., Kalantari, Z., Moradibagloui, M. & Jahanihashemi, H. (2009). Domestic violence against women and intervention for prevention in Minodar and Kausar areas of Qazvin. *The Journal of Qazvin University of Medical Sciences*. 13(14), 20-24. (In Persian)
- Shaykhi, M. T. (2008). *Sociology of women and family*. Tehran: Publishing Company. (In Persian)
- Shokrzadeh, P. (2011). *Investigating the relationship between economic and cultural capital and the feeling of social security among the citizens of Naqdeh city*, master's thesis in sociology, Islamic Azad University, Tabriz branch, Faculty of Humanities and Education. (In Persian)
- Toffanin, M. A. (2012). Research on violence against women. A sociological perspective. *Interdisciplinary Journal of Family Studies*, 2(1), 15-30.
- Vyas, S. & Watts, C. (2009). How does economic empowerment affect women's risk of intimate partner violence in low and middle income countries? A systematic review of published evidence. *Journal of International Development*, 21(5), 577-602.
- Xu, P. & Jiang, J. (2020). Individual capital structure and health behaviors among Chinese middle-aged and older adults: A cross-sectional analysis using Bourdieu's theory of capitals. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(7369), 1-18.
- Yekkehkar, S. & Hossaini, A. (2020). Characteristics of domestic violence against women and related cultural contexts. *Research Journal on Social Work*, 14(16), 41-100. (In Persian)

مقاله پژوهشی

بررسی جامعه‌شناختی نقش واسطه‌ای سرمایه فرهنگی در رابطه بین سرمایه اقتصادی و خشونت خانگی علیه زنان

موسی سعادت^۱

فاطمه پورعلی منجیلی^۲

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی رابطه بین سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی با خشونت خانگی علیه زنان انجام شده است. روش تحقیق پیمایشی است و جامعه آماری مورد مطالعه شامل کلیه زنان متأهل شهر قزوین به تعداد ۳۵۵,۴۴۸ نفر بود که از این تعداد، ۳۸۰ نفر با استفاده از فرمول کوکران و به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه است که روایی آن با استفاده از اعتبار محتوایی و پایایی آن با استفاده از تکنیک آلفای کرونباخ محاسبه و تأیید گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و Smart-PLS انجام شده است.

نتایج نشان داد میانگین میزان خشونت خانگی علیه زنان ۶۱/۲۴ است و بیشترین میزان خشونت اعمال شده علیه زنان نیز از نوع روانی با میانگین ۳۵/۲۹ است. همبستگی خطی و منفی بین سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی با تمامی ابعاد چهارگانه متغیر خشونت خانگی علیه زنان (روانی، فیزیکی، جنسی و اقتصادی) با سطح معنی‌داری ۰/۱ و اطمینان ۹۹ درصد به ترتیب با ضرایب همبستگی ۳۳۸- و ۳۴۱- به تأیید رسید. نوع روابط خطی مذکور منفی و معکوس بوده است. نتایج تجزیه و تحلیل رگرسیونی نیز نشان داد متغیرهای مستقل تحقیق ۳۴ درصد از تغییرات متغیر خشونت خانگی علیه زنان را پیش‌بینی نموده‌اند. همچنین، طبق نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری، متغیرهای حاضر در مدل مسیر توانسته‌اند ۴۲/۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین نمایند.

^۱. استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران. (نویسنده مسئول)

m.saadati@soc.ikiu.ac.ir

^۲. دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خوارزمی، کرج، ایران.
fatmapourali@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۰۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۲۲

واژگان کلیدی

خشونت خانگی، سرمایه فرهنگی، سرمایه اقتصادی، زنان متأهل

مقدمه و بیان مسئله

خانواده نخستین و پایدارترین نهاد اجتماعی است که هویت انسانی را شکل داده و زمینه پذیرش و انتقال ارزش‌ها، هنجارها، آداب و رسوم، الگوهای تعاملات و روابط انسانی را به سایر نهادهای اجتماعی فراهم می‌آورد. نهاد خانواده همچون سایر نهادهای اجتماعی دارای اعضای مختلفی است که هر یک از اعضا با یکدیگر ارتباط متقابل دارند و عملکرد تمام افراد خانواده بر همدیگر تأثیر می‌گذارد. تا زمانی که روابط سالم و آرامی در میان اعضای خانواده جاری باشد، کارکردهای خانواده به درستی انجام می‌شود؛ اما زمانی که روابط بین اعضای خانواده مخدوش و خانواده دچار آشفتگی و نابسامانی شود، کارکردهای آن نیز دچار اختلال شده و زمینه‌ساز آسیب‌های اجتماعی می‌شود (دانش و همکاران، ۱۳۹۵).

یکی از مسائل خانواده که سبب اختلال در کارکردهای آن و شکل‌گیری آسیب‌های اجتماعی می‌شود، خشونت خانگی^۱ علیه زنان است. البته در اغلب ازدواج‌های سالم اختلافات جزئی یا کلی وجود دارد، اما طرفین سعی می‌کنند به‌طور مسالمت‌آمیز و با گفت‌وگو به حل مسائل بپردازند. اما در روابط بیمارگونه این اختلافات منجر به خشونت جسمانی، ضرب و شتم، توهین و تحقیر و حتی طلاق می‌شود (معظمی، ۱۳۸۳).

تأثیر اعمال خشونت بر یک فرد به‌طور «شعاعی» در جامعه پخش می‌شود و افراد دیگر را نیز دربر می‌گیرد و پدیده‌ای با نام «گردش خشونت» به‌وجود می‌آورد که سبب پایداری و دوام همیشگی خشونت در جامعه می‌شود (دانش و همکاران، ۱۳۹۵). خشونت خانگی با پیامدهای مخربی مانند آسیب به سلامت باروری (سقط جنین، زایمان زودرس و مرده‌زایی)، آسیب به سلامت جنسی زنان (ابتلا به بیماری‌های منتقله از راه جنسی مانند ایدز و هپاتیت)، ایجاد مشکلات روحی و روانی (افسردگی، ترس، استرس و لطمه به اعتماد به نفس زن)، و نیز مصرف الکل و داروی غیرمجاز، اعتیاد به مواد مخدر و مصرف دخانیات، آسم، کم‌خونی، خستگی مزمن، سردرد

1. Domestic violence

و مشکلات خواب، بزهکاری، اقدام به خودکشی یا همسرکشی همراه است (صادقی و همکاران، ۱۳۹۸). در واقع، پیامدهای مخرب خشونت خانگی علیه زنان نه فقط سلامت جسم و روان زنان، بلکه خانواده و جامعه را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. این آسیب اجتماعی از طرفی بنیان و اساس خانواده را به عنوان نهادی مهم و اساسی سست کرده و حتی پرورش نسل‌های بعدی که امیدهای یک جامعه هستند را با مشکل مواجه می‌کند و سبب تربیت فرزندان بدون اعتماد به نفس، خشن و مستبد می‌شود. از طرفی، زنان نیمی از اعضای جامعه را تشکیل می‌دهند و اعمال خشونت بر زنان، مشارکت آنها در فعالیتهای اجتماعی را دچار اختلال نموده و جامعه نمی‌تواند از تمام ظرفیتهای خود برای توسعه همه‌جانبه استفاده کند (افشانی و پوررحیمیان، ۱۳۹۶).

لذا امروزه خشونت خانگی علیه زنان به دلیل تأثیرات قابل توجه آن بر امنیت و سلامت جسمی و روانی زن، خانواده و در نهایت جامعه، از مفهومی درونی و خصوصی به مسئله مهم اجتماعی و بهداشتی تبدیل شده است. مخصوصاً این‌که مطالعات متعدد انجام شده در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از شیوع بالای خشونت علیه زنان از طرف همسر حکایت دارد (افشانی و پوررحیمیان، ۱۳۹۶).

به طوری که طبق پیمایش‌های انجام شده در نقاط مختلف جهان، بین ۱۰ تا بیش از ۵۰ درصد از زنان به نوعی مورد خشونت همسرانشان واقع شده‌اند و نزدیک به یک سوم تا نیمی از موارد خشونت فیزیکی با خشونت روانی همراه بوده است. در ایران نیز براساس نتایج یک بررسی گسترده در ۲۸ مرکز استان کشور، در ۶۶ درصد خانواده‌های مورد بررسی، زنان دست کم یک بار از ابتدای زندگی مشترک، خشونت را تجربه کرده‌اند و ۳۰ درصد خانوارها خشونت فیزیکی جدی و حاد و ۱۰ درصد خانوارها خشونت‌های منجر به صدمات موقت و دائم گزارش شده است (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۳).

شهر قزوین نیز با وجود پیشرفت‌هایی که در زمینه توسعه صنعتی داشته، از نظر بافت فرهنگی جزء شهرهای نیمه سنتی ایران به‌شمار می‌رود. در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۶، گزارشات در خصوص خشونت خانگی علیه زنان در مناطقی از قزوین حاکی از آن است که میزان خشونت روانی در میان زنان ۱۱ درصد، سقط جنین ۴ درصد، کبودی دور چشم ۲/۶۶ درصد به ترتیب شایع‌ترین عوارض خشونت هستند. در بین رفتارهای خشونت‌آمیز علیه زنان، داد و فریاد با ۴۱/۲ بیشترین و بستن دست و پا با ۰/۷ درصد کمترین میزان شیوع را داشت (ساریچلو و همکاران، ۱۳۸۸).

در این میان، از جمله متغیرهایی که می‌تواند ارتباط نزدیکی با خشونت علیه زنان داشته باشد، سرمایه فرهنگی^۱ و سرمایه اقتصادی^۲ است. سرمایه اقتصادی شامل امکاناتی است که فرد برای رفاه اقتصادی در اختیار دارد. افراد با داشتن سرمایه اقتصادی می‌توانند کالاهای فرهنگی بیشتری در اختیار داشته باشند و از امکانات تحصیلی و آموزشی بیشتری برخوردار شوند و از این طریق، سرمایه فرهنگی خود را افزایش دهند. سرمایه فرهنگی هم دربرگیرنده تمایلات پایدار فرد و گرایش‌ها و عاداتی است که طی فرایند جامعه‌پذیری حاصل می‌شوند و شامل کالاهای فرهنگی، مهارت‌ها و انواع دانش مشروعه است (ودادهیر و محمدی، ۱۳۹۱).

از دیدگاه متفکران اجتماعی، از عوامل اصلی و زمینه‌ساز خشونت خانگی علیه زنان، فقدان آگاهی و ضعف فرهنگی به‌شمار می‌رود که یکی از نمودهای بارز آن کاهش سرمایه فرهنگی است. طبق تحقیقات صورت گرفته در زمینه سرمایه فرهنگی (تحصیلات و مصرف کالاهای فرهنگی)، افرادی که از تحصیلات پایین‌تری برخوردارند، اغلب کالاهای فرهنگی کمتری استفاده می‌کنند و ترجیحات زیباشناسانه متفاوتی با گروه برخوردار از سرمایه فرهنگی بالاتری دارند. این‌گونه تفاوت‌ها نوع روابط زناشویی افراد را تغییر داده و به نظر می‌رسد زوجینی که از سرمایه فرهنگی پایین‌تری برخوردارند بیشتر به خشونت‌های عاطفی، روانی و اجتماعی دست می‌زنند (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۳). در واقع، با افزایش سطح تحصیلات، مردان و زنان قادر می‌شوند در برابر مشکلات و بحث‌های خانوادگی، به‌جای توسل به خشونت، به‌صورتی عاقلانه و منطقی مشکلات را رفع کنند و در صورت نبود چاره به قانون متوسل شوند. از طرفی، زنانی که تحت آموزش‌های رسمی و غیررسمی از تحصیلات بالاتری برخوردارند و به‌طور کلی سرمایه فرهنگی بالاتری دارند، به راحتی خشونت را نمی‌پذیرند و توانایی مقابله بیشتری در برابر تهدیدات همسرانشان دارند. همچنین این دسته از زنان در مقابل انواع خشونت‌ها و بدرفتاری‌ها سکوت را جایز نمی‌دانند و به علت تحصیلات و آگاهی بیشتری که کسب کرده‌اند، به حقوق خود آشناتر هستند و برای دستیابی به زندگی آرام و دلخواه خود تلاش می‌کنند (معظمی، ۱۳۸۳).

افزایش یا کاهش سرمایه اقتصادی نیز می‌تواند در تغییر و تحول ساختمان ذهنی افراد مؤثر باشد و نوع روابط میان زن و شوهر را تحت تأثیر قرار دهد. در این میان، کمبود این سرمایه

1. Cultural Capital

2. Economical Capital

می‌تواند زمینه بروز خشونت خانگی علیه زنان را فراهم سازد. از جمله نمونه‌های این نوع خشونت را می‌توان در سوءاستفاده‌های مالی از زن، کنترل دائمی مخارج زن، ندادن نفقه و تأمین مخارج زندگی و همچنین پنهان کردن درآمد خود از زن، برخورد تبعیض‌آمیز نسبت به زنان در مورد ارث و حقوق مالکیت، عدم مشارکت زنان در تصمیم‌گیری‌های مالی خانواده، منع زنان از حق اشتغال مناسب و منابع مالی مشاهده کرد (بسنده و همکاران، ۱۴۰۰).

بر این اساس، سرمایه فرهنگی و به تبع آن سرمایه اقتصادی هر فرد می‌تواند در بروز خشونت خانگی علیه زنان مؤثر واقع شود. در این راستا، پژوهش حاضر با بررسی جامعه‌شناختی نقش واسطه‌ای سرمایه فرهنگی در رابطه بین سرمایه اقتصادی و خشونت خانگی علیه زنان در صدد پاسخگویی به پرسش‌های زیر است؛

- ✓ میزان خشونت خانگی علیه زنان متأهل شهر قزوین به چه میزان است؟
- ✓ چه رابطه‌ای بین سرمایه‌های فرهنگی و اقتصادی با خشونت خانگی علیه زنان وجود دارد؟
- ✓ تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم سرمایه اقتصادی بر خشونت خانگی علیه زنان در چه حد است؟.

پیشینه تجربی

موضوع خشونت خانگی علیه زنان و نقش عوامل اجتماعی در بروز آن در دو دهه اخیر حجم قابل توجهی از پژوهش‌های حوزه جامعه‌شناسی را به خود اختصاص داده است که در ادامه به برخی از این پژوهش‌ها اشاره می‌گردد.

کنعانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «انواع سرمایه (اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی) و رابطه آنها با خشونت خانگی علیه زنان» به این نتیجه رسیدند که بین انواع سرمایه در اختیار زنان و خشونت خانگی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. به نوعی که هر چه میزان سرمایه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی زنان بالاتر باشد، میزان خشونت خانگی علیه آن کاهش پیدا می‌کند. نوابخش و خاقانی فرد (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «مطالعه جامعه‌شناختی خشونت علیه زنان ازدواج کرده ایرانی و ارمنستانی» که به شیوه پیمایشی انجام شده است، دریافتند که دسترسی به انواع سرمایه‌ها و حمایت‌های اجتماعی باعث کاهش انواع خشونت علیه زنان از سوی همسرانشان هم در بین زنان ایرانی و هم در بین زنان ارمنستانی شده است. همچنین، پیروی از

الگوهای جنسیتی موجب افزایش اعمال خشونت از سوی مردان علیه همسرانشان گردیده است. دانش و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «تحلیل جامعه‌شناختی خشونت خانگی علیه زنان و رابطه آن با احساس امنیت در خانه (مطالعه موردی زنان ۱۸-۵۴ ساله شهر میانه)» نتیجه گرفتند که نگرش مردسالاری، پایگاه اقتصادی و اجتماعی زنان، تجربه و مشاهده خشونت بر میزان خشونت خانگی علیه زنان به‌طور مستقیم تأثیر دارد و بیشترین میزان خشونت استفاده شده از نوع عاطفی و کلامی است.

افشانی و پوررحیمیان (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «الگوسازی معادلات ساختاری تأثیر سرمایه فرهنگی بر خشونت خانگی علیه زنان» به این نتیجه رسیدند که بین سرمایه فرهنگی زنان و خشونت خانگی علیه زنان رابطه معکوس وجود دارد. به‌طوری که ارتقای سطح سرمایه فرهنگی به منزله یکی از منابع در دسترس خانواده‌ها و زنان توانسته احتمال بروز خشونت را کاهش دهد. صادقی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «عوامل مرتبط با خشونت خانگی علیه زنان در تهران» نشان دادند که زنان پنج شکل خشونت خانگی شامل خشونت جسمی، کلامی، روانی، جنسی و اقتصادی را در زندگی متاهلی تجربه می‌کنند که خشونت کلامی و جنسی به ترتیب بیشترین و کمترین نوع خشونت است. خشونت خانگی علیه زنان اکثراً در ازدواج‌های نامطلوب شامل ازدواج در سنین پایین و بدون شناخت طرفین از هم بیشتر اتفاق می‌افتد و ساختار غیرمشارکتی قدرت در خانواده، بیکاری و طبقه پایین اجتماعی در میزان خشونت دیدگی زنان تأثیر می‌گذارد؛ به نوعی که در این شرایط میزان خشونت افزایش پیدا کرده است.

یکه کار و حسینی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «ویژگی‌های خشونت خانگی علیه زنان و زمینه‌های فرهنگی مرتبط با آن» دریافتند که نگرش‌های فرهنگی نادرست همچون تابو بودن طلاق در جامعه، تحمل خشونت در هر شرایطی و نگرشی که خشونت را موضوعی شخصی و مربوط به حوزه خصوصی می‌داند، در افزایش خشونت خانگی علیه زنان تأثیر بسزایی داشته است. به نوعی که با اصلاح این نگرش‌های فرهنگی می‌توان میزان و شدت خشونت خانگی علیه زنان را در بسیاری از موارد کاهش داد. از طرفی، مضمون‌های فرهنگی دیگری همچون مردسالاری، جامعه‌پذیری جنسیتی، دورنی‌سازی ظلم و ستم و سلب قدرت تصمیم‌گیری از زنان سبب کاهش قدرت زنان در دفاع از خود در برابر خشونت خانگی شده است.

مفردنژاد و منادی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «ارتباط سرمایه‌های روان‌شناختی و فرهنگی

با خشونت خانگی در زنان متأهل (مورد مطالعه: فرهنگیان بهبهان)» چنین نتیجه گرفتند که میزان پایین سرمایه‌های روان‌شناختی و فرهنگی در زنان متأهل، میزان دریافت خشونت خانگی بر آنها را افزایش داده است.

احمدی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «خشونت علیه زنان: ایدئولوژی مردسالار و هژمونی سلطه مذکر (مطالعه موردی: زنان شهر بوشهر)» دریافتند که فرهنگ مردسالار، نابرابری جنسیتی نهادینه شده و مشروعیت بخشی نظام فرهنگی به خشونت در افزایش میزان خشونت خانگی علیه زنان مؤثر بوده است و اعمال این خشونت بیشتر متأثر از جایگاه قدرتمند مردان در روابط فردی و اجتماعی است.

دیوپ سیدیبه و همکاران^۱ (۲۰۰۶) در تحقیقی تحت عنوان «خشونت خانگی علیه زنان در بین زنان مصر و پیامدهای آن بر سلامتی» به این نتیجه رسیدند که ۳۴ درصد زنان توسط شوهران‌شان کتک خورده‌اند و به علت آسیب‌های جسمانی و روانی و اختلال در سلامتی، نسبت به زنان دیگر بیشتر به مراقبت‌های پزشکی نیاز دارند. به‌طور کلی بین خشونت کل حاصل شده و سلامت روانی رابطه منفی معنی‌داری حاصل شد. به‌علاوه خشونت فیزیکی و در رتبه بعدی خشونت روانی بیشترین میزان خشونت را در بین انواع خشونت به خود اختصاص دادند.

فیشر و همکاران^۲ (۲۰۰۷) در پژوهشی تحت عنوان «سلامتی مشکل اساسی: روابط متقابل خشونت خانوادگی، سلامت زنان و بخش سلامت: مطالعه موردی در استرالیا» به بررسی رابطه بین سلامت و خشونت خانگی در بین زنان استرالیایی غربی پرداخته‌اند. بیشتر زنان مصاحبه‌شونده مدعی بودند که خشونت خانگی از هر نوع بر سلامت روانی آنان تأثیر بسزایی دارد و باعث اختلال در اعصاب و روان، افسردگی و اغتشاشات ذهنی‌شان می‌گردد. همچنین، بیشتر آنها اعتقاد به پدرسالاری از سوی مرد و دخالت خویشاوندان شوهر را از عوامل مؤثر بر خشونت اعلام کردند.

ویس و واتس^۳ (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان «چگونگی تأثیر توانمندسازی اقتصادی بر خطر صمیمیت زنان و خشونت شریک در کشورهای با سطح درآمد پایین و متوسط» چنین نتیجه گرفتند که دارایی خانواده و تحصیلات عالی زنان عموماً به عنوان محافظی در برابر خشونت عمل نموده

-
1. Diop Sidibe et al
 2. Fisher et al
 3. Vyas & Watts

و میزان خشونت علیه زنان را کاهش داده است. به همین دلیل، توسعه اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر را راهکاری مناسب برای جلوگیری از خشونت خانگی علیه زنان دانسته‌اند. توفانین^۱ (۲۰۱۲) در پژوهش خود با عنوان «دیدگاه جامعه‌شناختی درباره خشونت علیه زنان» به این نتیجه رسید که سازمان نمادین جامعه بر روی اعمال اجتماعی و نقش‌های جنسیتی و پایداری آن ساخته شده است.

هو و جیانگ^۲ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «ساختار سرمایه فردی و رفتارهای مرتبط با سلامت در میان بزرگسالان میان‌سال و مسن چینی: تحلیل مقطعی با استفاده از نظریه سرمایه‌های بورديو» نشان دادند که سرمایه‌های فرهنگی و اقتصادی به ترتیب بیشترین تأثیر را بر رفتارهای مرتبط با سلامت داشته است. در این میان، هرچند سرمایه اجتماعی رابطه معناداری با متغیر وابسته داشته، ولی تأثیر آن بر متغیر وابسته کمتر از دو سرمایه دیگر برآورد شده است.

در پژوهش منیرالاسلام و همکاران^۳ (۲۰۱۸) که با عنوان «خشونت علیه زنان و اختلال روانی (مطالعه‌ای کیفی در بنگلادش)» انجام شد، نتایج از آن حکایت داشت که جامعه بنگلادش تا حد زیادی توسط مردان کنترل می‌شود و اغلب ازدواج‌های صورت گرفته از نوع اجباری و به دور از اختیار است. همچنین، در این جامعه همواره زنان مقصر اتفاقات منفی هستند و در بیشتر موارد زنان همه نوع خشونت را متحمل شده‌اند که این اتفاق، ابتلای زنان به اختلالات روانی را افزایش داده و سلامت آنان را به خطر انداخته است.

بنگسای و خان^۴ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «استقلال زن و خشونت شریک صمیمی: بررسی جمعیت شناختی و سلامت، یافته‌های زیмбаوه» نشان دادند خشونت خانگی با نگرش‌های مردسالار ارتباط دارد و زمینه برتری مردان در روابط زناشویی را فراهم کرده است. از طرفی، سطح پایین استقلال اقتصادی و نگرش‌های حمایتی از کتک زدن همسر، خطر ناشی از خشونت شریک زندگی را افزایش داده است. اما در شرایطی که زنان در سنین بالا ازدواج کرده و میزان استقلال اقتصادی بالاتری داشته‌اند، خشونت خانگی کاهش پیدا کرده است.

در یک جمع‌بندی کلی می‌توان اذعان نمود که در اغلب پژوهش‌های انجام شده در زمینه

-
1. Toffanin
 2. Xu & Jiang
 3. Manirul Islam et al
 4. Bengesai & Khan

خشونت خانگی علیه زنان، تمرکز بر جامعه آماری مردان است که مردان از چه میزان سرمایه فرهنگی و اقتصادی برخوردار هستند و این امر چه تأثیری بر رفتار آنها و خشونت علیه زنان دارد. اما در این پژوهش میزان سرمایه اقتصادی و فرهنگی زنان به عنوان قربانیان خشونت خانگی مدنظر است. از طرف دیگر، مطالعات صورت گرفته در زمینه تأثیر سرمایه‌های فردی بر خشونت خانگی علیه زنان بیشتر با محوریت سرمایه اجتماعی انجام پذیرفته و به نقش سرمایه‌های اقتصادی و فرهنگی زنان توجه زیادی نشده است. همچنین، مطالعات در حوزه خشونت‌های خانگی بیشتر با رویکردی حقوقی یا روان‌شناختی انجام شده است، ولی پژوهش حاضر با رویکردی جامعه‌شناختی پدیده خشونت خانگی علیه زنان و رابطه آن با سرمایه فرهنگی و اقتصادی را مورد بحث و بررسی قرار داده است.

چارچوب نظری

خشونت علیه زنان

خشونت از نظر لغوی معادل کلمه **violence** از ریشه لاتین **vis** به معنای زور و نیرو گرفته شده است و در اصطلاح به معنای غضب، درشتی و تندی کردن تعریف شده است. از نظر گلز و استراوس^۱ خشونت رفتاری با قصد و نیت آشکار یا پنهان اما قابل درک برای وارد کردن آسیب فیزیکی به فرد دیگر است (پوررحیمیان، ۱۳۹۳).

کمیته ملی خشونت علیه زنان در سال ۱۹۹۱ در کشور استرالیا، خشونت خانگی علیه زنان را این گونه تعریف نموده است: «رفتاری که به وسیله مردان برای کنترل همسرانشان اعمال و سبب ایجاد آسیب‌های روانی، فیزیکی و جنسی می‌شود و می‌تواند باعث انزوای اجتماعی و یا محرومیت اقتصادی زنان شود، به طوری که زن در ترس، ناآرامی و وحشت زندگی کند» (اعظم‌زاده و دهقان‌فرد، ۱۳۸۵).

نخستین بند حقوق بین‌المللی که به طور ویژه مبارزه با خشونت علیه زنان را بیان می‌کند، اعلامیه رفع خشونت علیه زنان است که در سپتامبر ۱۹۹۳ طی قطعنامه ۴۸/۱۰۴ مورد تصویب سازمان ملل قرار گرفت و در ماده یک آن چنین به تعریف خشونت علیه زنان پرداخته شده است: «... عبارت خشونت علیه زنان به معنای هر عمل خشونت‌آمیز مبتنی بر جنسیت است که سبب

1. Gelles & Estraus

احتمال بروز آسیب‌های روانی، جسمانی، رنج و آزار زنان از جمله تهدید به انجام چنین اعمالی، محرومیت‌های اجباری یا اختیاری در شرایط خاص از آزادی در زندگی عمومی یا خصوصی می‌گردد» (جهانی جناقرد، ۱۳۹۹).

بنابراین، به هر نوع عمل یا احتمال رفتاری که زن به دلیل جنسیت خود از طرف جنس مخالف (مرد) متحمل می‌شود و طی آن به او اعمال زور شده و حق وی ضایع می‌گردد و به آسیب جسمی، جنسی، روانی یا محرومیت و عذاب زن منجر می‌شود، خشونت علیه زنان می‌گویند که چنانچه در چارچوب خانواده و بین زن و شوهر باشد، از آن به خشونت خانگی تعبیر می‌شود (دانش و همکاران، ۱۳۹۵).

مهم‌ترین مؤلفه‌های خشونت خانگی علیه زنان عبارتند از:

۱. خشونت جنسی: هر نوع رفتار غیراجتماعی از لمس بدن تا مرحله تجاوز جنسی را خشونت جنسی می‌نامند. این خشونت باعث آسیب‌های روانی، عصبی و عاطفی شدیدی در فرد می‌شوند (جهانی جناقرد، ۱۳۹۹). این نوع خشونت فقط به خشونت خارج از زندگی زناشویی محدود نمی‌شود و ممکن است به صورت الزام به تمکین از شوهر یا رابطه محارم با یکدیگر در حلقه خویشاوندی علیه زن اعمال شود (دانش و همکاران، ۱۳۹۵).
۲. خشونت جسمی و فیزیکی: هر نوع رفتار خشن از قبیل ضرب و شتم، مشت زدن، سیلی زدن، خفه کردن و قتل که با قصد و نیت آسیب به جسم و جان و کنترل همسر اعمال می‌شود، خشونت جسمی یا فیزیکی گویند (دانش و همکاران، ۱۳۹۵).
۳. خشونت روانی: این نوع خشونت بیشتر روح و روان فرد را درگیر می‌کند و مرد با استفاده از کلمات و جملات به شخصیت زن آسیب می‌زند. خشونت روانی اغلب به صورت انتقاد ناروا، تمسخر، تحقیر، توهین، فحاشی، تهدیدهای مداوم به طلاق یا ازدواج مجدد اعمال می‌گردد. نظارت بر هزینه‌ها، انتخاب افراد برای معاشرت و رفت‌وآمد خانوادگی، حتی تعیین تکلیف برای همسر و مورد تمسخر قرار دادن عقاید او به‌ویژه در میان جمع از مصادیق این نوع خشونت است (دانش و همکاران، ۱۳۹۵).
۴. خشونت اقتصادی: این نوع خشونت اغلب در بسیاری از کشورهایی که زنان حق اشتغال ندارند یا از شغل و حقوق کافی برای گذران زندگی برخوردار نیستند و به نوعی در امور اقتصادی وابسته به مرد هستند، اتفاق می‌افتد. خشونت اقتصادی نوعی از خشونت است که

مرد می‌تواند زن را در امور مربوط به اشتغال، اقتصاد و دارایی تحت فشار و آزار قرار دهد. مصادیق آن عبارتند از: عدم پرداخت نفقه، خساست، دریافت اجباری حقوق زن، عدم تأمین نیازهای ضروری همسر و فرزندان (جهانی جناقرد، ۱۳۹۹).

نظریه‌های تبیین‌کننده خشونت خانگی علیه زنان

نظریه منابع قدرت

ویلیام گودا^۱ نخستین اندیشمندی است که در زمینه تغییرپذیری منابع قدرت در خانواده، نظریه پردازی کرده و نظریه منابع قدرت در خانواده را جهت تبیین خشونت خانگی علیه زنان مطرح کرده است. طبق این نظریه؛ خانواده نیز همانند دیگر نظام‌های اجتماعی دارای سلسله مراتب و نظام اقتدار است و زمانی که هر کس به منابع مهم خانواده (شغل، درآمد، تحصیلات، مهارت و مانند آن) بیشتر از دیگران دسترسی داشته باشد، قادر خواهد بود اعضای دیگر را به فعالیت در جهت خواسته‌ها و اهداف خود وادار کند. همچنین با داشتن این منبع قدرت، حرف آخر و تصمیم‌گیری‌های مهم و اساسی در خانواده با این فرد است. طبق این نظریه، هرچه افراد به منابع بیشتری دسترسی داشته باشند، کمتر دست به خشونت‌های فیزیکی می‌زنند. چرا که منابع متعدد دیگری دارند که با آنها اعمال قدرت کنند. اما افرادی که مرتبه پایین اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دارند، از زور بدنی استفاده می‌کنند؛ زیرا منابع در اختیارشان برای رسیدن به خواسته‌هایشان کافی نیست (دانش و همکاران، ۱۳۹۵).

بر پایه این نظریه، منابعی مانند استعدادها، تحصیلات، درآمد و... قدرت افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و کسانی که فاقد منابع دیگر قدرت هستند، از طرف افرادی که این منابع را دارا هستند، به عنوان ابزار مورد استفاده قرار می‌گیرند و بر آنها تسلط دارند. بر اساس این نظریه، افزایش منابع قدرت مهم‌ترین عامل مقابله با خشونت مردان در خانواده است. چرا که زنان در بسیاری از اوقات به دلیل فقدان منابع قدرت از جمله منابع مالی مجبور به تفویض اقتدار به مرد و پذیرش وضعیت اقتدارآمیز و رفتار خشونت‌آمیز مردان می‌شوند (افشانی و پوررحیمیان، ۱۳۹۶).

نظریه فمینیستی

برخی از فمینیست‌ها^۱ بر این اعتقادند که چگونگی توزیع منابع مالی در خانواده بستگی به روابط قدرت میان زن و شوهر دارد و روابط قدرت به این امر برمی‌گردد که چه کسی حق تصمیم‌گیری درباره پول خانواده را دارد که چگونه و کجا صرف شود. براساس نظریه‌های فمینیستی، در جوامع پدرسالار، اقتدار در خانواده با وراثت اعضای مذکر خانواده ادامه می‌یابد و پدر در خانواده پدرسالار بر تمام اعضای خانواده سلطه دارد و برای تداوم قدرت خود به هرگونه رفتار غلط و خشونت‌آمیز دست می‌زند (احمدی و همکاران، ۱۴۰۰).

نظریه فشار

متفکرین نظریه فشار خصوصاً مرتون^۲ بر این عقیده‌اند که بیشتر مردم ارزش‌ها و آرزوهای مشابهی دارند، اما تنها تعداد نسبتاً کمی از افراد توانایی یا ابزارهای دستیابی به موفقیت اجتماعی و اقتصادی را دارند. در میان طبقات پایین، فشار از آن‌جا ناشی می‌شود که راه‌های مشروع موفقیت برای افراد جوان تقریباً مسدود است و افراد ممکن است شیوه‌های کج‌روانه‌ای را برای دستیابی به اهدافشان به‌کار برند یا ابزارهای مقبول اجتماعی را به خاطر اهداف کج‌روانه رد کنند. مرتون فاصله میان اهداف فرهنگی و راه‌های نهادینه شده برای رسیدن به اهداف را زیربنای افزایش آمار جرم می‌داند. در واقع، براساس این نظریه اگر ابزارهای مشروع رسیدن به هدف وجود نداشته باشد، افراد تحت فشار قرار گرفته و ممکن است راه‌های نامشروع و غیرقانونی را برای رسیدن به اهداف خود برگزینند. این فشار و تنگنا سبب به‌هم‌ریختگی روح و روان فرد می‌شود. مواردی همچون فقر، بیکاری و مشکلات اقتصادی باعث افزایش فشار شده و گاهی منجر به رفتارهای خشونت‌آمیز در فرد می‌گردد (نیازی و همکاران، ۱۳۹۶).

نظریه سرمایه‌های فردی

به اعتقاد بوردیو^۳، سرمایه؛ هرگونه خاستگاه و سرچشمه در عرصه اجتماعی است که در توانایی فرد برای بهره‌مندی از منافع خاصی که در این صحنه حاصل می‌گردد، واقع شود. سرمایه اساساً

-
1. Feminist
 2. Merton
 3. Bourdieu

به سه صورت دیده می‌شود:

۱. سرمایه اقتصادی: شامل اموال و دارایی‌هایی است که قابلیت تبدیل به پول را دارند.
۲. سرمایه فرهنگی: در برگیرنده تحصیلات و کالاهای نمادین و فرهنگی مثل کتاب‌های غیردرسی و کالاهای صوتی و تصویری است.
۳. سرمایه اجتماعی: منابعی است که به صرف عضویت در گروه به فرد تعلق می‌یابد و شامل سطوح روابط اجتماعی فرد، میزان اعتماد اجتماعی، روابط متقابل با سایر اعضای خانواده و گروه‌های اجتماعی است (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۳).

مفهوم سرمایه فرهنگی برای اولین بار توسط پیر بوردیو و جان کلود پاسرون^۱ مطرح شد. به نظر بوردیو چهار نوع سرمایه در فضای اجتماعی وجود دارد که از جمله آنها سرمایه اقتصادی و فرهنگی است که جایگاه افراد و گروه‌ها در فضای اجتماعی از طریق میزان سرمایه فرهنگی و اقتصادی آنها و ترکیب این دو سرمایه و مدت زمان تصاحب آنها مشخص می‌شود. بوردیو، در واقع داشتن سرمایه فرهنگی بیشتر را به معنای داشتن توان شناختی بالاتر، گرایش به هنر متعالی و شایستگی بیشتر دارندگان این سرمایه می‌داند و معتقد است سرمایه فرهنگی سبب برتری و سلطه افراد و گروه‌ها بر گروه‌ها و افراد دیگر می‌شود؛ به طوری که به واسطه این سرمایه افراد می‌توانند روایت خود را از دنیای اجتماعی بر دیگران تحمیل کنند (افشانی و پوررحیمیان، ۱۳۹۶). بوردیو معتقد است که سرمایه فرهنگی به سه شکل می‌تواند وجود داشته باشد: (۱) سرمایه فرهنگی درونی شده (تجسم یافته، عادت واره) شامل تمایلات و گرایش‌های روانی فرد نسبت به استفاده از کالاهای فرهنگی، (۲) سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته شامل میزان مصرف کالاهای مختلف فرهنگی در میان اقشار مختلف جامعه و (۳) سرمایه فرهنگی نهادینه شده که مدارک و مدارج تحصیلی، علمی-فرهنگی فرد را شامل می‌شود.

بر اساس اندیشه بوردیو سرمایه‌های مختلف از جمله سرمایه فرهنگی و اقتصادی بر رفتار و کنش اجتماعی انسان‌ها تأثیر بسزایی دارد و در تنظیم رفتار افراد نقش هدایت‌گری دارد. به نوعی که میزان سرمایه فرهنگی هر فرد در نحوه برخورد او با مسائل و حل آنها تأثیرگذار است. افراد با توجه به میزان برخورداری از این سرمایه، الگوهای رفتاری ویژه‌ای در پیش می‌گیرند. در رابطه با خشونت خانگی نیز می‌توان گفت میزان دسترسی به انواع سرمایه خصوصاً سرمایه فرهنگی و

1. Passeron

اقتصادی می‌تواند به شکل‌گیری خلق و خو و رفتار ویژه‌ای در موقعیت‌های خشونت‌آمیز منجر شود و در واقع کنش اجتماعی خشونت‌آمیز افراد را مشخص کند (مفردنژاد و منادی، ۱۳۹۹).

اندیشمندان دیگری نیز تعاریف مختلفی از سرمایه فرهنگی کرده‌اند. به اعتقاد تراسبی^۱ سرمایه فرهنگی می‌تواند به دو صورت ملموس و ناملموس وجود داشته باشد. سرمایه فرهنگی ملموس همان ویژگی‌های سرمایه انسانی و مادی را دارد. سرمایه فرهنگی ملموس شامل بناها، محل‌ها، مکان‌ها، مناطق، آثار هنری مثل نقاشی و مجسمه‌ها، مصنوعات و مانند آنها است. سرمایه فرهنگی ناملموس جنبه مادی ندارد و به صورت سرمایه معنوی، شامل ایده‌ها، اعمال، عقاید و ارزش‌هایی است که در یک گروه مشترک است. سرمایه فرهنگی ناملموس حتی می‌تواند به صورت کالاهای عمومی شامل آثار هنری از قبیل موسیقی و ادبیات نیز وجود داشته باشد (باینگانی و کاظمی، ۱۳۸۷). از سوی دیگر، هایس^۲ اصطلاح سرمایه فرهنگی را بازنمای جمع نیروهای غیراقتصادی مانند زمینه خانوادگی، طبقه اجتماعی، سرمایه‌گذاری‌های گوناگون و تعهدات نسبت به تعلیم و تربیت، منابع مختلف و مانند آنها تلقی نموده است که بر موفقیت علمی یا تحصیلی تأثیر می‌گذارد. تمرکز اصلی نظریه سرمایه فرهنگی این است که فرهنگ از طریق سیستم آموزشی که بازتاب فرهنگ طبقه حاکم است، انتقال می‌یابد و تشویق می‌شود و در نهایت موجب بازتولید همان فرهنگ خواهد شد. همچنین زوئینگهافت^۳، سرمایه فرهنگی را انواع گوناگون دانش‌ها و مهارت‌ها می‌داند (روحانی، ۱۳۸۸).

سرمایه اقتصادی شامل درآمد و سایر انواع منابع مالی است که در قالب مالکیت جلوه نهادهای پیدا می‌کند. در واقع، سرمایه اقتصادی فرد دربرگیرنده امکاناتی است که برای رفاه اقتصادی در اختیار دارد. این نوع سرمایه با مؤلفه‌هایی مانند وسایل رفاهی، درآمد خانواده، نحوه مالکیت منزل، وضعیت منزل مسکونی، مالکیت تلفن همراه، رایانه، ماشین و نوع ماشین، زمین، باغ و سپرده بانکی مورد سنجش قرار می‌گیرد. افراد با داشتن سرمایه اقتصادی می‌توانند کالاهای فرهنگی بیشتری در اختیار داشته باشند و از امکانات تحصیلی و آموزشی بیشتری برخوردار شوند و از این طریق سرمایه فرهنگی خود را تقویت کنند. سرمایه اقتصادی در مقایسه با سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی با سرعت بیشتری به سرمایه‌های دیگر تبدیل می‌شود (شکرزاده، ۱۳۹۰). از دیدگاه بورديو سرمایه

-
1. David Throsby
 2. Hayes
 3. Zwinghoff

اقتصادی حالت بنیادی دارد، به طوری که بر سطح سایر سرمایه‌ها نیز مؤثر واقع می‌شود (گرنفل^۱، ۱۳۹۳). به عبارتی، بورديو سایر سرمایه‌ها را در رابطه تنگاتنگ با سرمایه اقتصادی تعریف می‌کند، وی معتقد است، سرمایه اقتصادی ریشه اشکال دیگر سرمایه‌ها است و تمامی سرمایه‌ها به نوعی منبعث از سرمایه اقتصادی هستند. به طور کلی، در اختیار داشتن انواع سرمایه‌ها، عادت‌واره یا الگوی رفتاری فرد را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهند. در واقع سرمایه‌های مختلف به نوعی شکل‌دهنده و هدایت‌کننده کنش‌های افراد هستند. برخورداری از سرمایه اقتصادی و به تبع آن سرمایه فرهنگی می‌تواند با افزایش آگاهی و دانش فردی و مشارکت زوجین در تصمیم‌گیری‌ها، بر کاهش تنش‌های موجود در بین آنان و به مراتب خشونت خانگی علیه زنان مؤثر واقع شود.

فرضیه‌های پژوهش

- ✓ بین سرمایه فرهنگی و خشونت خانگی علیه زنان متأهل شهر قزوین رابطه وجود دارد.
- ✓ بین سرمایه اقتصادی و سرمایه فرهنگی زنان متأهل شهر قزوین رابطه وجود دارد.
- ✓ بین سرمایه اقتصادی و خشونت خانگی علیه زنان متأهل شهر قزوین رابطه وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از نوع مطالعه پیمایشی^۲ بوده و داده‌های تحقیق با استفاده از تکنیک پرسشنامه جمع‌آوری گردیده است. روش تحقیق مورد استفاده در پژوهش حاضر براساس هدف، از نوع کاربردی و براساس نحوه گردآوری داده‌ها پیمایشی بوده است. جامعه آماری نیز مشتمل بر کلیه زنان متأهل شهر قزوین به تعداد ۳۵۵,۴۴۸ نفر بوده که از این تعداد، ۳۸۰ نفر با استفاده از فرمول کوکران و به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب با حجم به‌عنوان نمونه نهایی انتخاب شدند. بدین صورت که پس از برآورد حجم نمونه کل، نمونه اختصاصی هر کدام از گروه‌ها سنی شهر قزوین (۱۸ تا ۶۴ سال) به تناسب جمعیتشان محاسبه گردید.

جهت سنجش متغیرهای سرمایه فرهنگی و سرمایه اقتصادی از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شده است. بدین صورت که براساس نظریه بورديو، برای سنجش متغیر سرمایه فرهنگی از شش گویه میزان رفتن به موزه، میزان علاقه به جمع‌آوری عتیقه‌جات، میزان کار با رایانه، میزان علاقه

1. Grenfell

2. Survey Study

به موسیقی، میزان مطالعه روزنامه و میزان خواندن کتاب، برای سنجش متغیر سرمایه اقتصادی نیز از سه گویه قیمت منزل، قیمت اتومبیل، میزان درآمد ماهیانه در قالب طیف لیکرت سنجیده شده است. در ضمن، جهت سنجش خشونت خانگی علیه زنان از پرسشنامه استاندارد سنجش خشونت نسبت به زنان (حاج یحیی) استفاده شده است. پرسشنامه سنجش خشونت علیه زنان شامل ۳۲ ماده و ۴ عامل است. عامل اول خشونت روانی، عامل دوم خشونت فیزیکی، عامل سوم خشونت جنسی و عامل چهارم خشونت اقتصادی را می‌سنجد (رحیمی، ۱۳۸۷). برای ارزیابی اعتبار پرسشنامه‌های ساخته شده نیز از اعتبار صوری از نوع محتوایی استفاده گردید؛ بدین معنی که برای سنجش اعتبار ابزار اندازه‌گیری از نظر افراد صاحب فن برای بررسی فضای مفهومی استفاده گردید. همچنین برای ارزیابی پایایی پرسشنامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. مقدار ضرایب حاصل بالاتر از ۰/۷ بوده که نشان می‌دهد پایداری درونی بین گویه‌ها در حد قابل قبولی بوده است. ضریب آلفای به دست آمده برای هر یک از متغیرهای تحقیق به شرح جدول ۱ است:

جدول ۱. مقدار ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

متغیر	ضریب آلفای کرونباخ
سرمایه فرهنگی	۰/۸۹۷
سرمایه اقتصادی	۰/۸۸۵
خشونت خانگی علیه زنان	۰/۹۳۱

منبع: یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

در این بخش، شاخص‌های آمار توصیفی از پاسخ‌های پاسخگویان در رابطه با متغیرهای اصلی تحقیق به شرح جدول ۲ ارائه شده است. با این توضیح که نمونه آماری تحقیق شامل ۳۸۰ نفر از زنان شهر قزوین است. به لحاظ سنی نمونه آماری در ده گروه سنی طبقه‌بندی شده‌اند. ۱۱ درصد از پاسخگویان در گروه سنی ۱۸-۱۹ ساله قرار گرفتند، ۱۳ درصد در گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله، ۱۱ درصد در گروه سنی ۲۵-۲۹ ساله، ۱۰ درصد در گروه سنی ۳۰-۳۴ ساله، ۱۰ درصد در گروه سنی ۳۵-۳۹ ساله، ۹ درصد در گروه سنی ۴۰-۴۴ ساله، ۵ درصد در گروه سنی ۴۵-۴۹ ساله، ۸ درصد در گروه سنی ۵۰-۵۴ ساله، ۷ درصد در گروه سنی ۵۵-۵۹ ساله و ۶ درصد در گروه سنی

۶۴-۶۰ ساله قرار گرفتند. در جداول زیر جهت توصیف داده‌ها رتبه‌بندی نمره پاسخگویان در زمینه متغیرهای اصلی تحقیق ارائه شده است:

جدول ۲. آماره‌های توصیفی ابعاد متغیر خشونت خانگی علیه زنان

ابعاد	میانگین	انحراف معیار	چولگی	ماکزیمم	مینیمم	دامنه تغییرات
خشونت روانی	۳۵/۲۹	۴/۲۵	۲/۷۷	۵۲	۱۳	۳۹
خشونت فیزیکی	۲۸/۴۳	۳/۷۱	۳/۱۵	۴۰	۱۰	۳۰
خشونت جنسی	۷/۲۱	۴/۵۵	۲/۴۲	۱۲	۳	۹
خشونت اقتصادی	۳/۸۲	۳/۰۲	۲/۱۴	۸	۲	۶
خشونت کل	۶۱/۲۴	۲۲/۶۲	۲/۸۱	۱۰۴	۲۸	۷۶
سرمایه فرهنگی	۱۲/۵۰	۲/۹۹	۲/۲۴	۲۴	۶	۱۸
سرمایه اقتصادی	۱۰/۰۷	۳/۹۹	۱/۰۶۱	۱۸	۳	۱۵

منبع: یافته‌های پژوهش

یافته‌های استنباطی

با توجه به بالا بودن حجم نمونه و فاصله‌ای بودن سطح سنجش تمامی متغیرها، از آزمون همبستگی I پیرسون جهت سنجش همبستگی بین متغیرهای مستقل با متغیر وابسته استفاده شده که نتایج آن به شرح زیر است:

- ✓ همبستگی بین متغیر سرمایه فرهنگی و خشونت خانگی علیه زنان با اطمینان ۹۹ درصد و سطح معنی داری ۰/۰۱ به تأیید رسید؛ نوع رابطه نیز منفی بوده و شدت همبستگی متوسط برآورد گردید؛ بدین معنی که هرچه سرمایه فرهنگی زنان بیشتر باشد، خشونت علیه زنان کمتر خواهد بود. برعکس، هر چه سرمایه فرهنگی رو به کاهش گذارد، میزان خشونت علیه زنان در نمونه مورد مطالعه، سیر صعودی خواهد داشت.
- ✓ رابطه خطی بین متغیر سرمایه اقتصادی با خشونت خانگی علیه زنان در تمامی ابعاد چهارگانه به لحاظ آماری در سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۱ از نظر آماری مورد تأیید بوده است. نوع رابطه نیز منفی و معکوس است. به این معنی که با افزایش سرمایه اقتصادی، خشونت خانگی علیه زنان کاهش می‌یابد، عکس موضوع نیز مورد تأیید است. به این صورت که با کاهش سرمایه اقتصادی، خشونت خانگی علیه زنان افزایش خواهد یافت (جدول ۳).

جدول ۳. آزمون همبستگی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته

سرمایه اقتصادی	سرمایه فرهنگی	متغیر	
**-.۰/۳۱۸	**-.۰/۲۹۵	خشونت روانی	خشونت خانگی علیه زنان
**-.۰/۳۱۷	**-.۰/۳۱۶	خشونت فیزیکی	
**-.۰/۲۱۷	**-.۰/۳۴۸	خشونت جنسی	
**-.۰/۳۱۴	**-.۰/۳۴۵	خشونت اقتصادی	
**-.۰/۳۴۱	**-.۰/۳۳۸	خشونت کل	

منبع: یافته‌های پژوهش (*، **، ***) به ترتیب معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ و ۰/۰۵ درصد و عدم معنی‌داری)

برای سنجش تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از تحلیل رگرسیونی چندمتغیره استفاده شده است؛ هدف اصلی از این تحلیل، تبیین واریانس یا همان تغییرات متغیر وابسته است. از جمله پیش‌فرض‌های اساسی تجزیه رگرسیونی، خطی بودن رابطه متغیرهای مستقل و وابسته بوده که در این پژوهش، بر اساس نتایج جدول آنالیز واریانس، این موضوع محقق شده است. همچنین، استقلال خطاها از همدیگر موضوع مهم دیگری در تجزیه رگرسیونی است که برابر میزان آماره دوربین واتسون (بین ۱/۵ و ۲/۵) این موضوع هم محقق شده است. در نهایت نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد متغیر سرمایه فرهنگی بیشترین تأثیر را بر خشونت خانگی علیه زنان داشته است؛ همچنین، تأثیر متغیرهای مستقل بر خشونت خانگی علیه زنان منفی و معنی‌دار بوده است. دو متغیر حاضر در این مدل، به‌طور کلی، ۳۴ درصد از تغییرات متغیر خشونت خانگی علیه زنان را تبیین نموده‌اند (جدول ۴).

جدول ۴. آماره‌های تحلیل رگرسیونی چندمتغیره خشونت خانگی علیه زنان

آنالیز واریانس		سطح معنی‌داری	کمیت t	بتا	متغیر
سطح معنی‌داری	کمیت F				
۰/۰۰۰	۴۵/۱۵۴	۰/۰۰۰	-۹/۱۲۵	-۰/۶۵۲	سرمایه فرهنگی
		۰/۰۰۰	-۸/۸۷۷	-۰/۶۲۱	سرمایه اقتصادی
کمیت دوربین واتسون		ضریب تبیین اصلاح شده		ضریب تبیین	ضریب همبستگی چندگانه
۱/۸۶		۰/۳۴۲		۰/۳۴۸	۰/۶۳۲

منبع: یافته‌های پژوهش

مدل معادلات ساختاری

در تحقیق حاضر جهت سنجش اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر خشونت خانگی علیه زنان از نرم‌افزار Smart-PLS استفاده شده است. یافته‌ها نشان داد مقادیر حاصل برای شاخص متوسط واریانس استخراج شده جهت بررسی اعتبار درونی (همگرا) مدل، برای تمامی ابعاد بیشتر از ۰/۴ بوده و از نظر آماری معنی‌دار است. جهت آزمون برازش و کیفیت مدل اندازه‌گیری، از شاخص اشتراک با روایی متقاطع استفاده شده است. مقادیر به‌دست آمده برای شاخص مذکور، مثبت بوده و لذا، کیفیت مدل اندازه‌گیری قابل قبول است. جهت سنجش پایایی گویه‌های متغیرهای پنهان مدل اندازه‌گیری، از تکنیک آلفای کرونباخ و پایایی مرکب استفاده شده است. ضرایب پایایی حاصل از آزمون آلفای کرونباخ و آزمون پایایی مرکب نشان داد که مقادیر به‌دست آمده برای تمامی متغیرهای پنهان، بالاتر از ۰/۷ بوده و نشان از پایایی مطلوب مدل اندازه‌گیری است. جهت سنجش کیفیت مدل ساختاری از شاخص Q^2 استون-گیزرلر^۱ استفاده شده است، مقادیر Q^2 مثبت نشان‌دهنده این است که مدل توانایی پیش‌بینی دارد، در این پژوهش آماره‌های حاصل برای این شاخص مثبت بوده و در نتیجه مدل ساختاری از کیفیت مطلوبی برخوردار است. مقادیر بالا برای شاخص Redundancy نیز حاکی از برازش مناسب بخش ساختاری مدل است که در تحقیق حاضر، این مقدار برابر ۰/۱۴۹ به‌دست آمده است. همچنین، برای برآورد برازش کلی مدل از شاخص نیکویی برازش^۲ استفاده شد که مقدار آن برابر با ۰/۳۴۷ به‌دست آمد و از برازش مناسب کلی مدل حکایت داشت (جدول ۵).

جدول ۵. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری، ساختاری و کل مدل

GOF	Redundancy	CV Red	CV Com	پایایی ترکیبی	پایایی	AVE	متغیر
۰/۴۲۱	۰/۱۴۹	۰/۴۶۵	۰/۴۵۲	۰/۸۷۹	۰/۷۸۱	۰/۵۳۷	سرمایه اقتصادی
		۰/۴۸۲	۰/۴۳۹	۰/۸۴۳	۰/۷۶۵	۰/۵۲۶	سرمایه فرهنگی
		۰/۴۹۳	۰/۴۲۱	۰/۸۸۲	۰/۷۹۳	۰/۶۱۵	خشونت خانگی

منبع: یافته‌های پژوهش

1. Stone-Geisser
2. Goodness of Fit

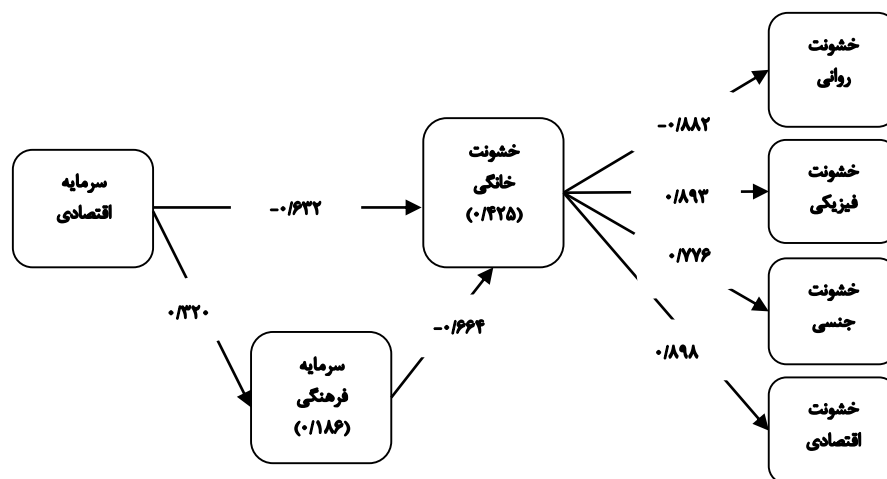

طبق یافته‌های مدل معادلات ساختاری، تأثیر مستقیم سرمایه فرهنگی بر خشونت خانگی علیه زنان بیشتر از سرمایه اقتصادی است. همچنین اثر غیرمستقیم سرمایه اقتصادی بر خشونت خانگی از طریق سرمایه فرهنگی معنادار است؛ نوع تأثیر متغیرهای مذکور بر خشونت خانگی علیه زنان نیز منفی و معکوس است. به‌طور کلی متغیرهای حاضر در مدل معادلات ساختاری توانسته‌اند ۴۲/۵ درصد از تغییرات متغیر خشونت خانگی علیه زنان را تبیین نمایند (جدول ۶ و نمودار ۱).

جدول ۶. اثرات متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته

سرمایه اقتصادی	سرمایه فرهنگی	متغیر	
		میزان	اثر
-۰/۶۳۲	-۰/۶۶۴	میزان	اثر مستقیم
۷/۳۱۸	۷/۵۲۱	T Statistics	
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	P Values	
۰/۲۱۲	-	میزان	اثر غیرمستقیم
۴/۳۲۱	-	T Statistics	
۰/۰۰۵	-	P Values	
-۰/۴۲۰	-۰/۶۶۴	میزان	اثر کل
۵/۵۱۶	۷/۵۲۱	T Statistics	
۰/۰۰۱	۰/۰۰۰	P Values	

اثرات تبیین شده: ۰/۴۲۵

شکل ۱. مسیر تأثیرگذاری متغیرهای مستقل بر متغیر خشونت خانگی علیه زنان

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش میزان خشونت خانگی علیه زنان متأهل شهر قزوین و اثرات سرمایه‌های اقتصادی و فرهنگی بر آن بررسی شده است. در پژوهش حاضر، خشونت خانگی علیه زنان در چهار نوع خشونت روانی، فیزیکی، جنسی و اقتصادی طبقه‌بندی و مورد بررسی قرار گرفت. نتایج رگرسیونی نیز نشان داد رابطه بین سرمایه فرهنگی و خشونت علیه زنان در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است و نوع رابطه نیز منفی و معکوس است. همچنین، براساس مدل معادلات ساختاری، متغیر مذکور تأثیر معناداری بر متغیر وابسته داشته است. در این راستا، افرادی همچون بوردیو، تراسبی و هایس معتقدند که خشونت علیه زنان انعکاس ساختار فرهنگی نهادهای جامعه از جمله خانواده، گروه دوستان و مانند آنها است. هایس، سرمایه فرهنگی را بازنمای نیروهای غیرمادی مانند زمینه خانوادگی، طبقه اجتماعی، سرمایه‌گذاری‌های گوناگون و تعهدات نسبت به تعلیم و تربیت، منابع مختلف و مانند آنها می‌داند و معتقد است فرهنگی که از طریق نظام‌های آموزشی به افراد منتقل می‌شود، همان فرهنگ مسلط و فرهنگ طبقه حاکم است که با انتقال این فرهنگ و تشویق آن در نهایت باعث بازتولید فرهنگ مسلط می‌شوند. تراسبی نیز معتقد است سرمایه فرهنگی به دو صورت ملموس و ناملموس وجود دارد. سرمایه فرهنگی ملموس که جنبه مادی دارد شامل بناها، مجسمه‌ها و مصنوعات است و سرمایه فرهنگی ناملموس جنبه مادی ندارد و شامل ایده‌ها، اعمال، عقاید و ارزش‌های مشترک در یک گروه است. طبق نظریه بوردیو نیز افراد رفتارهای فرهنگی متناسب با طبقه و خانواده خود را به نمایش می‌گذارند و سرمایه فرهنگی هر فرد عادت‌واره‌هایی ایجاد می‌کند که هدایت‌گر رفتار و کنش انسان‌ها در موقعیت‌های مختلف است. بوردیو معتقد است یکی از مهم‌ترین شاخص‌های مشروعیت‌بخشی به احترام و قدرت فرد در خانواده سرمایه فرهنگی است. هرچه میزان سرمایه فرهنگی افراد بالاتر باشد، قدرت و منزلت بیشتری در خانواده پیدا می‌کنند. در جامعه امروزی هرچه میزان سرمایه فرهنگی زنان بالاتر رود، سبب افزایش دانش و آگاهی از حقوق خود می‌شود. زنانی که سرمایه فرهنگی بالایی دارند، تحت تأثیر نگرش‌های فرهنگی نادرست قرار نمی‌گیرند و در برابر خشونت و بد رفتاری سکوت نکرده و سعی می‌کنند به صورت منطقی و عادلانه به حقوق خود و یک زندگی سالم و بدون تنش و اضطراب دست یابند. نتایج پژوهش حاضر درباره تأثیر سرمایه فرهنگی بر خشونت خانگی علیه زنان با تحقیقات احمدی و همکاران (۱۴۰۰)، مفردنژاد و منادی (۱۳۹۹)، یکه‌کار و حسینی (۱۳۹۹)، صادقی و همکاران

(۱۳۹۸)، افشانی و پوررحیمیان (۱۳۹۶)، دانش و همکاران (۱۳۹۵)، نوابخش و خاقانی فرد (۱۳۹۴)، کنعانی و همکاران (۱۳۹۳)، بنگسای و خان (۲۰۲۰)، هو و جیانگ (۲۰۲۰)، منیرالاسلام و همکاران (۲۰۱۸)، توفانین (۲۰۱۲)، ویاس و واتس (۲۰۰۹)، فیشر و همکاران (۲۰۰۷) و دیوپ سیدییه و همکاران (۲۰۰۶) همسو است.

از نتایج دیگر پژوهش، معناداری رابطه سرمایه اقتصادی و خشونت خانگی علیه زنان است. متغیر مذکور نیز طبق مدل معادلات ساختاری، به صورت مستقیم و غیرمستقیم تأثیرات معناداری بر متغیر وابسته داشته است. زیرا سرمایه اقتصادی از نظر بورديو میزان دارایی‌های مادی فرد است که قابلیت تبدیل به پول دارند و در مقایسه با سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی با سرعت بیشتری به سرمایه‌های دیگر تبدیل می‌شوند. این سرمایه تأثیرات زیادی بر رفتار و کنش افراد دارد؛ به طوری که کمبود آن می‌تواند باعث بروز خشونت خانگی علیه زنان شود. مشکلات اقتصادی، بیکاری و کمبود درآمد معمولاً موجب افزایش فشار و نگرانی در خانواده می‌شود و گاهی اوقات این فشارها منجر به رفتارهای خشونت‌آمیز در افراد می‌شود. در این میان، سرمایه اقتصادی تأثیرات فراوانی بر کنش و رفتار زنان برجای می‌گذارد. نیمی از جامعه را زنان تشکیل می‌دهند و به عنوان نیروی فعال در جامعه هستند. ولی در اکثر خانواده‌ها به دلایل مختلف از حق اشتغال و تصمیم‌گیری درباره اموال خود منع شده‌اند. سرمایه اقتصادی در زنان باعث می‌شود استقلال مالی داشته باشند و در برابر تهدیدات اقتصادی همسر خود مصون بمانند و در تنگنا قرار نگیرند. از طرفی، برخورداری از سرمایه اقتصادی سبب دستیابی آسان‌تر به سرمایه‌های دیگر خصوصاً سرمایه فرهنگی می‌شود و به عنوان سدی در برابر خشونت خانگی عمل می‌کند و به زنان قدرت تصمیم‌گیری می‌دهد. براساس نظریه منابع قدرت نیز هرچه افراد منابع بیشتر شامل (منابع مالی، تحصیلات، مهارت و...) در اختیار داشته باشند؛ کمتر احتمال می‌رود که مورد خشونت خانگی قرار بگیرند. زیرا منابع مهمی برای اعمال قدرت دارند. سرمایه فرهنگی و اقتصادی برای زنان از جمله منابع مهم قدرت هستند که عاملی با اهمیت برای مقابله با خشونت مردان در خانواده است. زیرا زنان در اغلب اوقات به دلیل فقدان منابع مالی یا فرهنگی مجبور به پذیرش اقتدار و رفتار خشونت‌آمیز مردان می‌شوند. همچنین، براساس نظریات فمینیستی زنانی که سرمایه اقتصادی و فرهنگی بالایی دارند در برابر نگرش‌های مردسالارانه مقاومت نموده و روابط قدرت در خانواده که بستگی به نحوه توزیع مالی دارد، به صورت مشارکتی و دموکراتیک و به دور از سلطه مردسالارانه انجام می‌پذیرد.

محتوای نظریات فوق و بخشی از نتایج تحقیقات احمدی و همکاران (۱۴۰۰)، مفردنژاد و منادی (۱۳۹۹)، یکه‌کار و حسینی (۱۳۹۹)، صادقی و همکاران (۱۳۹۸)، افشانی و پوررحیمیان (۱۳۹۶)، دانش و همکاران (۱۳۹۵)، نوابخش و خاقانی‌فرد (۱۳۹۴)، کنعانی و همکاران (۱۳۹۳)، بنگسای و خان (۲۰۲۰)، هو و جیانگ (۲۰۲۰)، منیرالاسلام و همکاران (۲۰۱۸)، توفانین (۲۰۱۲)، ویاس و واتس (۲۰۰۹)، فیشر و همکاران (۲۰۰۷) و دیوپ سیدیبه و همکاران (۲۰۰۶) نشان دادند که بین دو متغیر سرمایه اقتصادی و خشونت خانگی علیه زنان رابطه معکوس و معنی‌دار وجود دارد. بر این اساس، می‌توان گفت که نتیجه پژوهش حاضر با نتایج تحقیقات انجام یافته پیشین و نظریات مذکور همخوانی دارد.

- نهایتاً با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر می‌توان پیشنهادات زیر را به‌عنوان گامی در راستای جلوگیری و کاهش این آسیب اجتماعی به کار گرفت.
- ✓ با هدف ایجاد جامعه‌ای با توسعه همه‌جانبه، توانمندسازی زنان از لحاظ آموزشی و حرفه‌آموزی و تمهید زمینه اشتغال آنان در دستور کار قرار گیرد. البته، انجام این کار مستلزم فرهنگ‌سازی در میان آحاد مردم است تا پذیرای این تغییرات باشند.
 - ✓ پیش از ازدواج به زنان و مردان مشاوره‌های لازم درخصوص سبک صحیح زندگی زناشویی ارائه گردد.
 - ✓ حمایت‌های قانونی و اجتماعی از زنان چه پیش از اعمال خشونت علیه آنها و چه پس از اعمال خشونت علیه آنها افزایش یابد.
 - ✓ فرهنگ کتاب‌خوانی و مشارکت زنان در امور فرهنگی تقویت و ترویج گردد.

منابع

- احمدی، سیروس، حمیدپور، خیری، صداقت، حمید و کرمی، فاطمه. (۱۴۰۰). خشونت علیه زنان: حاکمیت ایدئولوژی مردسالار و هژمونی سلطه مذکر (مورد مطالعه: زنان شهر بوشهر). زن در توسعه و سیاست، ۱۹(۴)، ۵۴۵-۵۷۲.
- افشانی، سیدعلیرضا و پوررحیمیان، الهه. (۱۳۹۶). الگوسازی معادلات ساختاری تأثیر سرمایه فرهنگی بر خشونت خانگی علیه زنان. پژوهش‌های مشاوره. ۱۶(۶۳)، ۲۹-۴۹.
- باینگانی، بهمن و کاظمی، علی. (۱۳۸۹). بررسی مبانی تئوریک مفهوم سرمایه فرهنگی. مطالعات فرهنگی، ۲۱، ۸-۲۱.
- بسنده، نسیم، حاجی تبار فیروزجانی، حسن و فروغی نیا، حسین. (۱۴۰۰). سازوکارهای مقابله با ابعاد اقتصادی خشونت خانگی علیه زنان. مطالعات فقه اقتصادی، ۳(۴)، ۲۰۷-۲۲۵.
- بگرضایی، پرویز. (۱۳۹۸). مطالعه جامعه‌شناختی علل و زمینه‌های بروز خشونت خانگی علیه زنان با تأکید بر سرمایه اجتماعی (مورد مطالعه: زنان متأهل شهر ایلام). زنان و خانواده، ۱۴(۴۹)، ۱۷۶-۱۴۷.
- پوررحیمیان، الهه. (۱۳۹۳). بررسی رابطه سرمایه فرهنگی و خشونت خانگی علیه زنان متأهل شهر مهریز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد.
- جهانی جنقرد، میلاد. (۱۳۹۹). خشونت خانگی علیه زنان در ایران. قانون یار، ۱۴(۱۵)، ۹۰۹-۸۹۷.
- دانش، پروانه، شربتیان، محمدحسین و طوافی، پویا. (۱۳۹۵). تحلیل جامعه‌شناختی خشونت خانگی علیه زنان و رابطه آن با احساس امنیت در خانه (مطالعه موردی: زنان ۱۸-۵۴ ساله شهر میانه). پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۶(۱)، ۴۷-۷۲.
- رحیمی، محمد. (۱۳۸۷). نقش عوامل دموگرافیکی و شخصیتی در خشونت خانگی علیه زنان در استان کردستان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز.
- روحانی، حسن. (۱۳۸۸). درآمدی بر نظریه سرمایه فرهنگی. راهبرد، ۱۸(۵۳)، ۷-۳۵.
- ریتزر، جورج. (۱۳۸۴). نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر. ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.

- ساریچلو، محمد ابراهیم، قافله‌باشی، سیدحسین، کلانتری، زهرا، مرادی بگلویی، محمد و جهانی هاشمی، حسن. (۱۳۸۸). خشونت‌های خانگی علیه زنان و مداخله جهت پیشگیری در مناطق مینودر و کوثر قزوین. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین*، ۱۳(۱۴)، ۲۰-۲۴.
- شکرزاده، پروین. (۱۳۹۰). *بررسی رابطه سرمایه اقتصادی، فرهنگی با احساس امنیت اجتماعی در میان شهروندان شهر نقره*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی و تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز.
- شیخی، محمد تقی. (۱۳۸۷). *جامعه‌شناسی زنان و خانواده*. تهران: شرکت سهامی انتشار.
- صادقی، رسول، ویژه، مریم و زنجری، نسیم. (۱۳۹۸). عوامل مرتبط با خشونت خانگی علیه زنان در تهران. *پژوهشنامه مددکاری اجتماعی*، ۴(۱۴)، ۳۳-۶۶.
- کنعانی، محمد امین، عزیزخانی، اقباله و کلانتری، حوریه. (۱۳۹۳). انواع سرمایه (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) و رابطه با خشونت خانگی علیه زنان. *مطالعات اجتماعی ایران*، ۱۰(۳۹)، ۸۸-۱۰۳.
- کوهستانی، سمانه و علیجانی، محبوبه. (۱۴۰۰). پاندمی کرونا و خشونت علیه زنان (مطالعه موردی: در بین زنان شهر رشت). *مطالعات اجتماعی ایران*، ۱۵(۳)، ۳-۲۵.
- گرنفل، مایکل. (۱۳۹۳). *مفاهیم کلیدی پیر بوردیو*. ترجمه محمد مهدی لیبی. تهران: نشر افکار.
- محمدی، جمال، و دادهیر، ابوعلی و محمدی، فردین. (۱۳۹۱). مناسبات سرمایه فرهنگی و سبک زندگی: پیمایش در میان شهروندان طبقه متوسط شهر سنندج، کردستان. *جامعه‌شناسی ایران*، ۱۳(۴)، ۱-۲۳.
- معظمی، شهلا. (۱۳۸۳). حمایت از زنان در برابر خشونت‌های خانگی. *رفاه اجتماعی*، ۳(۱۳)، ۲۲۴-۲۵۱.
- معظمی، شهلا. (۱۳۸۳). *همسرکشی*. مجموعه مقالات آسیب‌های اجتماعی ایران، تهران: نشر آگاه.
- مفردنژاد، ناهید و منادی، مرتضی. (۱۳۹۹). ارتباط سرمایه‌های روان‌شناختی و فرهنگی با خشونت خانگی در زنان متأهل (مورد مطالعه: فرهنگیان بهبهان). *مطالعات زن و خانواده*، ۸(۱)، ۲۱۳-۱۸۹.
- ملکی، امیر و نژاد سبزی، پروانه. (۱۳۸۹). رابطه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی خانواده با خشونت خانگی علیه زنان در شهر خرم‌آباد. *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۱(۲)، ۳۱-۵۴.

- نوابخش، مهرداد و خاقانی فرد، میترا. (۱۳۹۴). مطالعه جامعه‌شناختی خشونت علیه زنان ازدواج کرده ایرانی و ارمنستانی. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۳(۴)، ۶۱-۹۴.
- نیازی، محسن، افرا، هادی، نژادی، اعظم و سخایی، ایوب. (۱۳۹۶). فراتحلیل عوامل مؤثر بر خشونت علیه زنان. *پژوهشنامه زنان*، ۸(۴)، ۸۳-۱۰۴.
- یکه‌کار، شیرین و حسینی، احمد. (۱۳۹۹). ویژگی‌های خشونت خانگی علیه زنان و زمینه‌های فرهنگی مرتبط با آن. *پژوهشنامه مددکاری اجتماعی*، ۱۴(۱۶)، ۴۱-۱۰۰.
- Afshani, S. A. & Pourrahimiyan, E. (2017). Modeling the structural equations of the effect of cultural capital on domestic violence against women. *Journal of Counseling Research*, 16(63), 29-49. (In Persian)
- Ahmadi, S., Hamidpour, K., Sedaghat, H. & Fatemeh, K. (2021). Violence against women: The rule of patriarchal ideology and the hegemony of male domination (case study: Women of Bushehr city). *Woman in Development and Politics*, 19(4), 545-572. (In Persian)
- Baingani, B. & Kazemi, A. (2010). Investigating the theoretical foundations of the concept of cultural capital. *Cultural Studies Quarterly*, (21), 8-21. (In Persian)
- Basandeh, N., Hajitabarfirouzjani, H. & Foroughiniya, H. (2021). Mechanisms to deal with the economic aspects of domestic violence against women. *Economic Jurisprudence Studies*, 3(4), 207-225. (In Persian)
- Beghrzaye, P. (2019). Sociological study of the causes and contexts of domestic violence against women with emphasis on social capital (case study: Married women of Ilam city). *Scientific Journal The Women and Families Cultural-Educational*, 14(49), 147-176. (In Persian)
- Bengesai, A. V. & Khan, H. T. A. (2020). Female autonomy and intimate partner violence: Findings from the Zimbabwe demographic and health survey, 2015. *Journal of Culture, Health & Sexuality*, 23(7), 927-944.
- Danesh, P., Sharbatian, M. H. & Tavafi, P. (2016). Sociological analysis of domestic violence against women and its relationship with the feeling of security at home (case study: Women aged 18-54 in the city of Miane). *Strategic Research on Social Problems in Iran*, 6(16), 47-72. (In Persian)
- Diop Sidibe, N., Campbell, C. J. & Becker, S. (2006). Domestic violence against women in Egypt-wife beating and health outcomes. *Social Science & Medicine*, 62(5), 1260-1277.
- Fisher, C., Hunt, L., Adamsam, R. & Thurston W. E. (2007). Health a difficult beast: The interrelationships between domestic violence, women's health and the health sector: An Australian case study. *Social Science & Medicine*, 65(8), 1742-1750.

- Grenfell, M. (2014). *Pierre Bourdieu: Key Concepts*. Translated by Mohammad Mehdi Labibi, Tehran: Afkar Publications. (In Persian)
- Jahanijanaqard, M. (2020). Domestic violence against women in Iran. *Journal of Civil & Legal Sciences*, 14(15), 897-909. (In Persian)
- Kanani, M. A., Azizkhani, E. & Kalantari, H. (2014). Types of capital (economic, social and cultural) and the relationship with domestic violence against women. *Iranian Journal of Social Studies*, 10(39), 88-103. (In Persian)
- Kouhestani, S. & Alikhani, M. (2021). Corona pandemic and violence against women (case study: Among the women of Rasht city). *Iranian Journal of Social Studies*, 15(3), 3-25. (In Persian)
- Maleki, A. & Nejansabzeh, P. (2010). The relationship between family social capital components and domestic violence against women in Khorramabad city. *Journal of Social Problems of Iran*, 1(2), 31-54. (In Persian)
- Manirul Islam, M. D., Jahan, N. & Delwar Hossain, M. D. (2018). Violence against women and mental disorder: A qualitative study in Bangladesh. *Tropical Medicine and Health*, 46(5), 2-12.
- Moazzemi, S. (2004). Supporting women against domestic violence. *Social Welfare Quarterly*, 3(13), 224-251. (In Persian)
- Moazzemi, Sh. (2004). *Wife killing. A collection of articles on Iran's social harms*. Tehran: Agah Publication. (In Persian)
- Mohammadi, J., Vedadhir, A. & Mohammadi, F. (2012). Relationship between cultural capital and lifestyle: survey among middle class citizens of Sanandaj city, Kurdistan. *Iranian Journal of Sociology*, 13(4), 1-23. (In Persian)
- Monfarednejad, N. & Monadi, M. (2020). The relationship between psychological and cultural capitals and domestic violence in married women (case study: Farhangian Behbahan). *The Journal of Woman and Family Studies*, 8(1), 189-213. (In Persian)
- Navabakhsh, N. & Khaghanifard, M. (2015). Sociological study of violence against married women from Iran and Armenia. *Quarterly Journal of Women's Studies Sociological and Psychological*, 13(4), 61-94.
- Niazi, M., Hadi, A., Nejadi, A. & Sakhai, A. (2017). Meta-analysis of factors affecting violence against women. *Women's Studies*, 8(4), 83-104. (In Persian)
- Pourrahimiyan, E. (2014). *Investigating the relationship between cultural capital and domestic violence against married women in Mehriz city*, Master's thesis in sociology, Yazd University, Faculty of Social Sciences, Department of Sociology. (In Persian)
- Rahimi, M. (2008). *The role of demographic and personality factors in domestic violence against women in Kurdistan province*. Master's thesis, Tabriz University, Faculty of Educational Sciences and Psychology.

- Ritzer, G. (2005). *Contemporary Sociological Theory*. Translated by Mohsen Solasi, Tehran: Scientific Publications. (In Persian)
- Rouhani, H. (2009). Introduction to the theory of cultural capital. *The scientific Journal of Strategy*, 18(53), 7-35. (In Persian)
- Sadegi, R., Vijeh, M. & Zanjari, N. (2019). Factors related to domestic violence against women in Tehran. *Research Journal on Social Work*, 4(14), 33-66. (In Persian)
- Sarichlou, M. E., Ghafelehbash, S. H., Kalantari, Z., Moradibagloui, M. & Jahanihashemi, H. (2009). Domestic violence against women and intervention for prevention in Minodar and Kausar areas of Qazvin. *The Journal of Qazvin University of Medical Sciences*. 13(14), 20-24. (In Persian)
- Shaykhi, M. T. (2008). *Sociology of women and family*. Tehran: Publishing Company. (In Persian)
- Shokrzadeh, P. (2011). *Investigating the relationship between economic and cultural capital and the feeling of social security among the citizens of Naqdeh city*, master's thesis in sociology, Islamic Azad University, Tabriz branch, Faculty of Humanities and Education. (In Persian)
- Toffanin, M. A. (2012). Research on violence against women. A sociological perspective. *Interdisciplinary Journal of Family Studies*, 2(1), 15-30.
- Vyas, S. & Watts, C. (2009). How does economic empowerment affect women's risk of intimate partner violence in low and middle income countries? A systematic review of published evidence. *Journal of International Development*, 21(5), 577-602.
- Xu, P. & Jiang, J. (2020). Individual capital structure and health behaviors among Chinese middle-aged and older adults: A cross-sectional analysis using Bourdieu's theory of capitals. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(7369), 1-18.
- Yekkehkar, S. & Hossaini, A. (2020). Characteristics of domestic violence against women and related cultural contexts. *Research Journal on Social Work*, 14(16), 41-100. (In Persian)

نویسندگان

m.saadati@soc.ikiu.ac.ir

موسی سعادت‌تی

استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین.

fatmapourali@gmail.com

فاطمه پورعلی منجیلی

کارشناسی جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) قزوین.